

A ROMÁNIAI MAGYAR KÖZÉPFOKÚ OKTATÁS ÉS ANNAK MINŐSÉGE: DINOSZAURUSZ VAGY KAMÉLEON?

Mandel Kinga

MTA, Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet

Kulcsszavak: romániai magyar középfokú oktatás, minőség, szolgáltatás, verseny

A középfokú oktatás eltömegesedésével, a demográfiai apály elhúzóásával és a szabad iskolaválasztással a romániai magyar oktatásban is egyre inkább előtérbe kerül a minőséggel történő tudatos foglalkozás.

2003-ban indult és nemrég zárult OTKA kutatásunk azt vizsgálta, hogy a romániai, nagymértékben centralizált oktatási rendszerben milyen lehetőség adódik a minőség fogyasztószempontú megközelítésének meggyökerezésére, elterjedésére; illetve milyen mértékben érzékelhetők a különböző szereplők (fogyasztók) elvárásai, és ezen elvárásokra hogyan válaszol a rendszer.

Kutatásunk során a szolgáltatói véleményeket megyei szintű vezetőkkel (tanfelügyelőkkel) és iskolaigazgatókkal készített interjúkkal, valamint pedagógusok kérdőíves megkérdezésével mértük, a fogyasztók nézeteit a diákokkal készített strukturált kérdőívek tükrözték.

Azt tapasztaltuk, hogy fogyasztók és szolgáltatók megítélése az oktatás alapvető funkcióit, szerepét illetően nagymértékben eltér egymástól. A szolgáltatói szemlélet még mindig a hagyományos megközelítésben a minőséget a színvonallal, eredményességgel összekapcsoltan értelmezi, a diskurzust egyfajta elitista szemlélet uralja.

Bár a fogyasztók szemléletében is megtalálhatók a teljesítményelvű szempontok, de ők nagyobb mértékben elrugaszkodnak tőle, tágabban értelmezik a fogalmat. Ez a szemlélet személyre szabottabb, élhetőbb, rugalmasabb iskolát álmódna, mely a készségek és képességek fejlesztésén keresztül felkészít a változó világra. A két szemléletben közös annak a meglehetősen paradox nézetnek a domináns jelenléte, hogy a romániai magyar oktatás mindezek mellett minőségi oktatás, azon egyszerű tényből kiindulva, hogy magyar.

Egy szélsőséges nézőpont szerint kevés az esély arra, hogy minőség huzamosabb ideig a romániai magyar oktatáspolitikai gondolkodás előtérében maradjon, főként azért, mert román oktatási rendszer olyan, mint a dinoszaurusz: ha megrúgod a farkát, két év kell, amíg az inger eljut az agyába, és mivel óriási nagy teste van, még csak feldönteni sem lehet. Ezért minden változás, újítás és jobbítási szándék eleve kudarcra ítélt.

Előadásomban a szolgáltatói és fogyasztói szempontokat mérlegelve arra a kérdésre keresem a választ, hogy a romániai magyar oktatási rendszer tényleg a dinoszauruszhoz hasonló, vagy valójában inkább a változásokhoz rugalmasan alkalmazkodni képes kaméleon? Arra a meglehetősen provokatív kérdésre is keresem a választ, hogy milyen összefüggés tételezhető az oktatás nyelve és minősége között, illetve létezik-e egyáltalán ilyen összefüggés, vagy az nem más, mint a kisebbségi frusztráció kompenzálása.